

POŽAR NA KRASU / DRUGA OBLETNICA

V nesreči je bila vsa Slovenija z nami

Žarka Trbižana po dveh letih najbolj skrbi, da je bilo še premalo narejeno za preventivo, čeprav se je pokazalo, da prav ta ni bila ustrezna. © Jaka Gasar

Pred drugo obletnico katastrofalnega požara na Krasu vpleteni ugotavljajo, da smo z vidika protipožarne varnosti danes nekoliko bolj pripravljeni. Ni pa bil še dovolj upoštevan vidik celostnega ohranjanja izjemne kulturne krajine, ki jo ogroža zaraščanje.

Veronika Rupnik Ženko

«Marsikaj so nam obljubljali, da se bo naredilo, a izpolnjenega je še premalo. Pozornost se je usmerila predvsem na obnovo gozdov, večino dela pa bo opravila narava sama. Kras počasi postaja spet zelen, toda gozda ne bo še več desetletij. Si ga pa domačini v takšnem obsegu niti ne želimo več.

Kras se je v zadnjih desetletjih močno spremenil prav zaradi opuščanja kmetijstva. Pred 50 leti se je kosilo, paslo, vsaka hiša je imela kakšno žival, danes v vsej vasi ni nobene, zato je razumljivo, da je prišlo do zaraščanja, ki pomeni tudi večjo požarno ogroženost. Treba bi bilo razmisliti o ustreznih spodbudah domačinom, da bi se vsaj nekateri spet začeli ukvarjati s kmetijstvom, kar gre z roko

v rokci tudi s turizmom,« razmišlja Žarko Trbižan, takratni predsednik krajevne skupnosti Kostanjevica na Krasu, ki je bila središče boja proti ognjeni stihiji. Nekateri se še spominjajo, kako je po zmagi nad ognjem

Urejajo se nove protipožarne in gozdne poti, a obstoječe so pomanjkljivo vzdrževane.

ta majhna vasica v osrčju goriškega Krasa spominjala na nekakšno galezijo na prostem, ko je na napeljanih vrveh po središču vasi viselo več sto majic z napisi gasilskih društev iz vse države, ki so nesebično priskočili na

pomoč, med njimi pa transparenti z zahvalami domačinov.

«To so najlepši spomini, tisto, kar ostane v srcu. Ko smo bili v nesreči, je bila vsa Slovenija z nami. Zato smo ob poplavih takoj začeli zbirati pomoč in odšli tudi sami pomagat.»

Ker »ho nov požar slej ko prej spet prišel«, Trbižana po dveh letih najbolj skrbi, da je bilo še premalo narejeno za preventivo, čeprav se je pokazalo, da prav ta ni bila ustrezna. Urejajo in načrtujejo se nove protipožarne in gozdne poti, a sogovornik opozarja na pomanjkljivo vzdrževanje obstoječih. «Cel kup je poti, kjer niti peš skoraj ne moreš. To je malomarnost.»

Nadaljevanje 2-3

Komentar 14

POŽAR NA KRASU / DRUGA OBLETNICA

Ko nas je zadela nesreča, je bila vsa
Slovenija z nami

Nadaljevanje s strani 1

Čakajo na obnovo vodovoda in odškodnine

Druga obljuba, ki bo očitno še dolgo čakala na uresničitev, je sanacija vodovoda, za katerega se je v požaru izkazalo, da je pereč problem. »Vodovod, imamo še iz prve svetovne vojne. Ko se je med požarom nekdo priključil na hidrant, so bile tri četrtine vasi brez vode. Nismo mogli napolniti gasilskih vozil, ker je pritisk tako padel. Imamo toliko vode, da jo lahko izvažamo, nimamo pa je dovolj zase, ko bi jo potrebovali.«

Na nujnost obnove vodovodnega sistema, ki v primeru povečanih potreb ne omogoča ustrezne pretočnosti, opozarja tudi **Mauricio Humar**, župan občine Miren - Kostanjevica. Nadeja se, da bo denar prinesel projekt vodooskrbe Obale in Krasa, a usklajevanja v zvezi s tem še potekajo.

Župan pravi, da sta občini Miren - Kostanjevica in Komen po požaru prejeli odškodnino za obnovo lokalne infrastrukture. Lastniki kmetijskih gospodarstev pa so v okviru odprave

V gašenju požara je sodelovalo 20.500 ljudi: gasilci, piloti, vojak, gozdarji, policisti, pirotehniki, reševalci, prostovoljci in drugi. Domačini so jim bili zelo hvaležni. © Nik Erik Neubauer

Če bi protipožarne ceste izvajali v takšnem obsegu in na takšen način, kot so si sprva zamislili, bi bila to totalna devastacija.

Nataša Kolenc
arhitektka in konservatorka

posledic požara do državnih sredstev upravičeni le za obnovo trajnih naprav. Upravičencev je le 15, skupaj so upravičeni do slabih 33.000 evrov. A župan opozarja, da obljubljenih sredstev še vedno niso prejeli. Na ministrstvu za naravne vire in prostor konkretnega odgovora, kdaj bodo odškodnine izplačali, včeraj nismo dobili, so pa pojasnili, da so pravkar potrdili dopolnjeni program odprave posledic škode po požaru. Denar bodo lahko izplačali po potrditvi na vladi.

V lokalni skupnosti so predlagali tudi oprostitev plačila davka na katastrski dohodek, a je ostalo pri predlogu. »Tu bi bila bolj simbolična kot finančna gesta, da bi ljudje imeli občutek, da potem, ko je požar ugasnil, niso bili prehitro pozabljeni. Seveda smo razumeli, da so nato poplavljeni imeli prednost pred nami. Njim je voda uničila hiše, nas so gasilci na srečo ubranili pred najhujšim,« je dodal Trbižan.

Od letal za gašenje si veliko obetajo

Blaž Turk, direktor in poveljnik Zavoda za gasilsko in reševalno službo

Sežana, ki se je pred dvema letoma z ognjem boril kot vodja posameznih intervencij, se strinja, da je bil požar velika lekcija.

»Tudi gasilci sami smo naredili veliko domačih nalog glede vodenja, usmerjanja in izobraževanja ter nabavili nekaj dodatne opreme, tako da smo veliko boljše pripravljeni,« poudarja. Upa, da bo v skladu s sklepom vlade ponovno vzpostavljen tudi poseben sklad Krasi za požarno najbolj ogrožen zahodni del države, ki bi omogočil sofinanciranje nakupa primernih gasilskih vozil in opreme za gašenje požarov v naravi. Glede obljub pa ocenjuje, da so bile nekatere vendarle uresničene. Na novo je bila narejena protipožarna gozdna cesta na goriškem Kra-

su, uredili so nekaj protipožarnih presek, urejajo dodatna hidrantsna odjemna mesta za intervencijske potrebe in polnjenje rezervoarjev za helikoptersko gašenje. »Ena ključnih obljub je bila nabava letal za gašenje iz zraka. Vsa štiri letala air tractor so danes v Sloveniji, dve, ki sta že opremljeni s plovci, bosta s pomočjo španskih pilotov v primeru potrebe že lahko sodelovali pri gašenju. Od njih si res veliko obetamo, saj računamo, da bi nam že v začetni fazi pomagali omejiti požare.« Turka veseli, da v Sežani intenzivno teče tudi projekt državnega centra za požare v naravnem okolju, ki bo pomenil nadgradnjo obstoječe enote izobraževalnega centra za zaščito in reševanje.

Seveda smo razumeli, da so poplavljenici imeli prednost pred nami. Njim je voda uničila hiše, nas so gasilci na srečo ubranili pred najhujšim.

Žarko Trbižan, nekdanji predsednik krajevne skupnosti Kostanjevica na Krasi

Zavod za gasilsko in reševalno službo skupaj z več partnerji s slovenske in italijanske strani Krasa sodeluje tudi v projektu Karst safe, podprtem z evropskimi sredstvi, v okviru katerega bi med drugim radi z vidika požarne varnosti opredelili strateško pomembne točke (na primer določene ceste, vodohrane, oddajnike) na tem območju in jih ustrezno preventivno zaščitili.

Ključno je omejevanje prekomernega zaraščanja

Nataša Kolenc, arhitektka in konservatorka, interpretatorica kulturne dediščine, med drugim članica Partnerstva kraške suhozidne gradnje za spomenike in spomeniška območja (ICOMOS Slovenija), pa opozarja na spregledano dejstvo, da je ob protipožarni varnosti zelo pomembno tudi ohranjanje kulturne krajine, oboje pa zagotavlja omejevanje prekomernega zaraščanja in spodbujanje kmetijske rabe. Zato so bili v ICOMOS Slovenija kritični do sanacijskega načrta, →

Jeseni naj bi posadili okoli 25.000 listavcev

V Zavodu za gozdove Slovenije pojasnjujejo, da bo do konca leta 2024 na območju celotnega požarišča posejanih skupno 52.000 kubičnih metrov lesa. Doselej so sicer že posadili 51.790 sadik na približno 45 hektarjih gozdov, s 1340 kilogrami semen pa so posejali 175 hektarjev. Letos jeseni naj bi predvidoma posadili še približno 25.000 sadik topoljubnih listavcev ter posejali več kot 300 kilogramov semen māklena, lipe in lipovca. Večina gozdnih površin

se bo obnovila po naravni poti. Prvo vegetacijsko obdobje je preživelo 81 odstotkov doslej posajenih sadik. V obnovi so doslej vložili približno 450.000 evrov. Poleg obnove gozdov sanacija zajema tudi protipožarno varstvo, vzdrževanje gozdnih prometnic, svetovanje lastnikom gozdov, ukrepe za vzdrževanje življenjskega okolja divjadi, varstvo pred invazivnimi tujerodnimi rastlinami ter spremljanje razvoja gozdov in izvedenih ukrepov sanacije.

→ kot so si ga zamislili v Zavodu za gozdove Slovenije, češ da ne upošteva celostnega konteksta vseh prvin prostora. »Ukrepi, kot so bili na začetku načrtovani in izvajani, so bili preveč enostranski, pripravljeni le z vidika ene, gozdarske stroke. Če bi denimo protipožarne ceste izvajali v takšnem obsegu in na takšen način, kot so si sprva zamislili, bi bila to totalna devastacija,« meni Kolenčeva. Po njeni oceni bi bilo ključno vlagati ne le v obnovo stanja, temveč tudi v ustrezno zmanjševanje zaraščenih površin, s čimer bi revitalizirali kulturno krajino, zmanjšali ogroženost naravnih habitatov, spodbudili obnovo kmetijskih površin ter posledično vplivali na privlačnost območja za obiskovalce.

Vrste izumirajo pred našimi očmi

Podobno razmišlja biolog Borut Kokalj iz Parka Škocjanske jame. »V svetu, v katerega gremo, bo izrednih dogodkov vse več in če ena stroka, ki je polilicna, z vso legitimnostjo, da rešuje situacijo, sama skoči, to ni najboljša. Tudi vsako slabo stvar je namreč mogoče izkoristiti za to, da se kaj premakne, da se začne delati drugače, sploh če se usedomo skupaj in pogovorimo.«

Na Krasu, ki sicer potrebuje tudi gozd, predvsem na strmih, je trenutno le še 19 odstotkov travnišč, številka pa upada. Slovenija se je v programu upravljanja Nature 2000, ki nas obvezuje k ohranjanju ogroženih habitatov in vrst, nekatere izumirajo pred našimi očmi, zavzela za to, da bo

v sedmih letih obseg travnišč na Krasu s sedanjih 10.000 hektarjev podvojila, kar je praktično nemogoče, pravi Kokalj. »Če bi požar izkoristili v širšem kontekstu, bi v razpravi z domačini in predstavniki različnih strok lahko hitro našli kar nekaj zemljišč, ki bi se jih dalo rekultivirati. Tako bi se lahko ceneje približali temu cilju.« Tako pa park to izvaja v okviru evropskih projektov. »Gre za vzpostavitev rabe, ki je bila tukaj prisotna stoletja, tisočletja, za kraško gmajno, kjer se pase živina. Glede na podnebne spremembe je to najbolj smiselni način rabe tega prostora, ki omogoča tako požarno varnost kot kmetijstvo in ohranjanje kulturne krajine.« Kokalj ob tem še pravi, da primerov dobrih praks ni treba iskati v Španiji ali južni Franciji, saj se jih najde že v Doberdobi čez mejo, kjer agrarne skupnosti oziroma srenje po požaru čistijo svoje območje tudi s pomočjo paše.

V Zavodu za gozdove pravijo, da so njihove ukrepe predvideli zgolj na tistih površinah, ki so tako po namenski kot tudi po dejanski rabi gozd in za katere je po njihovem pomembno, da gozd ostane tudi v bodoče. Gozdovi na Krasu namreč že stoletja opravljajo poleg zelo pomembne ekološke vloge tudi socialno in lesnoproizvodno vlogo. V zvezi s problematiko zaraščanja pa pravijo, da je v zadnjih letih na tem območju vseeno zaznati rahel trend povečevanja krčenja gozdov za kmetijske namene, predvsem za snovanje oljčnih nasadov ter pašnikov in travnikov, verjetno tudi zaradi primernih finančnih spodbud. Z načrtom sanacije so za zagotavljanje požarne varnosti predlagali tudi krčitve v okolici naselij. »

Veronika Rupnik Ženko

Zeleno srce Krasa

Župan občine Miren - Kostanjevica MAURICIJ HUMAR je še vedno hvaležen za naklonjenost, ki jo je do prizadetih krajev srčno izkazala tako rekoč vsa Slovenija in številni prostovoljci, ki so prihajali na pomoč. Velik je bil tudi edziv donatorjev. S sredstvi, ki so jih doslej zbrali v akciji **Skupaj za Kras**, že vzpostavljajo nov turistični produkt Zeleno srce Krasa, 100 kilometrov dolgo pohodniško pot v šestih etapah, ki bo speljana po več občinah pri nas in v zamejstvu, kjer je divjal požar. Opremljena bo z informacijskimi tablam, ki bodo predstavljale naravo, kulturne in zgodovinske znamenitosti, predstavljeni bodo tudi ponudniki ob poteh. Odprli jo bodo prihodnje leto.